

**Спеціалізованій вченій раді
Д 44.877.01 у ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»**

**ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук,
професора Диканя Володимира Леонідовича
на дисертаційну роботу Ляшевської Вікторії Іванівни на тему
«Державне стимулювання конкурентоспроможності національної
економіки в умовах глобалізації», що представлена до захисту на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством**

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою

В умовах глобальної конкуренції важливою характеристикою кожної країни є конкурентоспроможність її національної економіки, тобто той потенціал та стан суспільних відносин у державі, який забезпечує її сталий розвиток та сприяє стабільному підвищенню ефективності національного виробництва. Природні багатства, вигідне географічне розміщення або кліматичні умови, хоча і можуть формувати конкурентні переваги країни на світовому ринку міжнародних відносин, але з ускладненням виробництва перестали визначати сталий розвиток країни. Враховуючи, що в умовах глобалізації пріоритетним завданням є удосконалення стратегії конкурентоспроможного розвитку національної економіки України, розробка та реалізація якої потребує перегляду інструментарію державної політики.

У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність розробки теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

З цієї позиції, дисертаційна робота Ляшевської В.І. на тему «Державне стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах

глобалізації» є своєчасною і актуальною, має значний теоретичний і практичний інтерес.

Актуальність теми підтверджується зв'язком дослідження з науковими планами та програмами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економіки та менеджменту економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в межах тем: «Обґрунтування методології індикативного стратегічного планування на галузевому та регіональному рівнях в моделі інноваційного розвитку» (номер державної реєстрації 0110U000587), де автором розроблено методичні рекомендації відносно визначення інструментів державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах кризи, що, на відміну від інших, враховує вплив зовнішніх (глобальні, міжнародні, регіональні, національні) і внутрішніх чинників на конкурентоспроможність національної економіки України; «Методичні основи та практичні рекомендації до формування стратегічних інноваційних орієнтирів соціально-економічного розвитку національного господарства» (номер державної реєстрації 0114U000923), де автором запропоновано концептуальний підхід до удосконалення державного стимулювання національної економіки в умовах глобалізації, що враховує багаторівневість процесу формування конкурентоспроможності національної економіки та ґрунтується на трирівневій концептуальній моделі державного стимулювання конкурентоспроможності України.

Практична значимість даної дисертаційної роботи підтверджена впровадженням розроблених автором методичних положень та практичних рекомендацій Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації під час розробки «Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року» (довідка про впровадження від 27.04.2016 р. № 03-44/1963/1), Департаментом економіки та комунального майна Харківської міської ради під час розробки «Програми економічного та

соціального розвитку м. Харкова на 2016 рік» (довідка про впровадження від 16.06.2016 р. № 301/0/45-16).

Науково-методичні розробки використовуються в навчальному процесі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в процесі викладання таких дисциплін: «Державне та регіональне управління», «Інвестиційний менеджмент» (довідка про впровадження від 07.04.2016 р. № 2101-18/12).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Обґрунтованість та достовірність підтверджуються аналізом праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи. Для вирішення завдань у дисертаційній роботі використовувались методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції – для визначення сутності понять «конкурентоспроможність», «конкурентоспроможність національної економіки» та виявлення місця державного стимулювання конкурентоспроможності в національній економіці; теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття змісту форм і методів державного стимулювання економічних процесів; системного аналізу – для побудови системної ієрархічної моделі конкурентоспроможності; економіко-статистичного аналізу – для оцінки сучасного стану конкурентоспроможності економіки України, графічний – для відображення тенденцій розвитку національної економіки; факторного аналізу – під час виявлення чинників, що впливають на рівень конкурентоспроможності національної економіки; спектрального аналізу – для виявлення циклічних коливань економіки України, регресійного аналізу – під час побудови прогнозної моделі динаміки ВВП. Обробка інформаційних матеріалів здійснювалась із використанням сучасних інформаційних технологій.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, укази Президента, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, офіційні дані Державної служби статистики України.

офіційні аналітико-статистичні матеріали міжнародних організацій, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки, джерела мережі Інтернет і результати власних досліджень автора.

Об'єкт, предмет, мета роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють поле дослідження.

Об'єктом дослідження є процес державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України в умовах глобалізації.

Дисертантом досить чітко сформульована мета дослідження, яка спрямована на розробку теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Обґрунтування обраної теми дисертації слід вважати змістовним та переконливим, а коло вирішуваних завдань таким, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Таким чином, пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації, властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості і достовірності, наукова новизна.

3. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток практичних рекомендацій щодо удосконалення державного стимулювання національної економіки в умовах глобалізації.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України в умовах глобалізації» здійснено систематизацію науково-методичних підходів щодо розуміння категорії «конкурентоспроможність» (с. 12-16) та

запропоновано концептуальний підхід до розуміння сутності поняття «конкурентоспроможність національної економіки», що, на відміну від інших, розглядає дане поняття з позиції системного підходу та ґрунтується на концептуальній моделі конкурентоспроможності (с. 21-29); досліджено поняття «державне стимулювання конкурентоспроможності національної економіки» та запропоновано авторський підхід до його визначення як комплекс економічних, організаційних, інформаційних, фінансових, інституційних, нормативно-законодавчих та адміністративних спонукальних заходів, спрямованих на формування та розвиток конкурентних переваг країни з метою досягнення стійкого розвитку економіки у міжнародному конкурентному середовищі (с. 56-57); досліджено вплив глобалізаційних процесів на державне стимулювання національної економіки (с. 50-53); запропоновано науковий підхід до визначення сутності державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки (с. 57-60).

У другому розділі «Державне стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України» досліджено рівень конкурентоспроможності України на основі аналізу міжнародних рейтингів конкурентоспроможності визначено конкурентні переваги України, чинники, що знижують рівень конкурентоспроможності та причини їх виникнення (с. 84-87); досліджено сучасний стан соціально-економічного розвитку національної економіки; проаналізовано стратегічні аспекти державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України та виявлено слабкі, сильні сторони, загрози, можливості «Стратегії сталого розвитку «Україна–2020».

У третьому розділі «Основні напрями удосконалення державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України» досліджено вплив фаз економічних циклів на конкурентоспроможність національної економіки за допомогою методів економіко-математичного моделювання та запропоновано методичний підхід до дослідження тенденцій розвитку національної економіки з використанням методів економіко-

математичного моделювання (с. 130-137); систематизовано чинники кризових явищ в Україні та запропоновано методичний підхід до систематизації інструментів підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах кризи (с. 139-145); запропоновано концептуальний підхід до державного стимулювання національної економіки що враховує необхідність державної підтримки конкурентоспроможності на державному, обласному та районному рівнях національної економіки та ґрунтується на трирівневій концептуальній моделі державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України (с. 165-167); розроблено методичний підхід до удосконалення державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки, особливістю якого є врахування євроінтеграційного напрямку розвитку держави (с. 169-171).

Основні наукові положення роботи доведені до рівня методичних рекомендацій.

4. Дискусійні положення та зауваження до роботи

Незважаючи на загальне позитивне враження від роботи, хочемо звернути увагу на ряд положень дисертаційного дослідження, що є дискусійними.

1. У першому розділі доцільно було б розглянути зарубіжний досвід державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки і можливих напрямів його імплементації в Україні (розділ I).

2. У підпункті 2.3 дисертації досліджено стратегічні аспекти державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки України, проаналізовано існуючі програми розвитку конкурентоспроможності національної економіки та майбутні реформи. Однак, наведені висновки було б більш аргументованими, якби у даному підпункті при виявленні існуючих сильних і слабких сторін державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки було

проаналізовано діючий механізм державного стимулювання.

3. В першому розділі при дослідженні сутності державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки (рис. 1.9) та формуванні моделі конкурентоспроможності національної економіки (рис. 1.10) бажано було б подати більше коментарів та пояснень, оскільки їх стисле подання знижує рівень обґрунтованості представленого матеріалу.

4. З метою більш ґрунтовного надання рекомендацій щодо державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки на основі визначення рівня конкурентоспроможності (п. 2.1) в дисертаційному дослідженні доцільно було б визначити критерії конкурентоспроможності національної економіки відповідно до запропонованої ієрархічної моделі (національна економіка-регіон-підприємство-персонал-продукція) та на їх основі провести аналіз конкурентоспроможності.

5. У п. 2.2 проведено аналіз показників соціально-економічного розвитку економіки України. Однак, враховуючи, проаналізовані у п. 2.1 міжнародні рейтинги конкурентоспроможності, та той факт, що в них значну увагу займають показники, що визначають науковий потенціал, бажано було б приділити увагу дослідженню інтелектуальної складової національної економіки.

6. Враховуючи кризовий стан економіки та важливість інноваційного розвитку, у третьому розділі дисертації, на нашу думку, слід було б більше уваги приділити інвестиційним інструментам державної політики щодо стимулювання інновацій в економіці, а також детально розкрити такі інструменти фінансового забезпечення як пільги та субсидії, які можуть надаватися через державні фонди та установи.

Проте слід зазначити, що наявність окремих дискусійних положень та зауважень не впливають на якість роботи та її загальну позитивну оцінку.

5. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Ляшевської Вікторії Іванівни виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та науково-методичні підходи до вирішення актуального наукового завдання розробки теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення державного стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Апробація, науковий рівень і практичне значення дисертації відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Завдання дослідження охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити досліджуваний об'єкт і досягти поставленої мети. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість та логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації носить науково-переконливий характер.

Аналіз змісту автореферату, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що в них достатньо повно відображено методику дослідження, наукові результати і основні висновки. Автореферат дисертаційної роботи відповідає за своїм змістом та структурою дисертації. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені в авторефераті, необхідним чином відображено у дисертаційній роботі. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. За темою дослідження опубліковано 17 наукових праць, а саме: 3 статті у фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз індексування та реферування, та у періодичному виданні іноземної держави, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 10 публікацій за матеріалами конференцій. Це дозволяє зробити висновок, що

основні положення дослідження пройшли всі види апробації: вони опубліковані, впроваджені, обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Таким чином, вище зазначене дозволяє стверджувати, що дисертація на тему «Державне стимулювання конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації» за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її автор, Ляшевська Вікторія Іванівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

д.е.н., професор,
завідувач кафедри економіки
та управління виробничим та
комерційним бізнесом
Українського державного університету
залізничного транспорту

В.Л. Дикань

Особистий підпис
свідчую _____ 20 __ р.
завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ

Дикань В.Л.
